

Сергій Омельчук – доктор педагогічних наук, професор, перший проректор, професор кафедри української і слов'янської філології та журналістики Херсонського державного університету, м. Івано-Франківськ, Україна.

Коло наукових інтересів: українська лінгводидактика, трансформаційні процеси в методиці навчання української мови, стратегії антикризових управлінських рішень у вищій освіті.

 omegas@ksu.ks.ua

 <https://orcid.org/0000-0002-0323-7922>

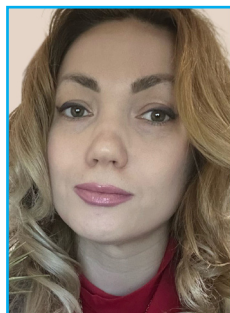
Анастасія Кузьменко –

кандидат філологічних наук, доцент, докторант кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету, м. Івано-Франківськ, Україна.

Коло наукових інтересів: теорія та методика організації освітнього процесу, професійна освіта, академічна доброчесність, штучний інтелект у науково-дослідній діяльності.

 anastasiakuzmenko90@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0003-1189-1438>

УДК 378.22:[174:004.8]:001.891(477)

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2026-2-96-110>

Подано до редакції: 16.03.2026

Прийнято після рецензування: 09.04.2026

Затверджено до друку: 11.05.2026

Опубліковано: 29.05.2026

ЕТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОСНОВІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІМИ ДОКТОРАМИ ФІЛОСОФІЇ В ДОСЛІДНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Анотація. Вивчено сучасний стан та особливості інтеграції технологій на основі штучного інтелекту в науково-дослідну діяльність майбутніх докторів філософії України та розроблено авторську класифікацію сервісів штучного інтелекту за типом допустимості їх використання. Актуальність дослідження зумовлено динамічним розвитком інструментарію штучного інтелекту, який випереджає процеси нормативно-правового врегулювання в академічному середовищі та формування прозорих механізмів декларування таких технологій. З урахуванням комплексного підходу здійснено аналіз інституційних політик 25 провідних закладів вищої освіти України, що дало можливість виявити трансформаційний етап від формального декларування до практичної регламентації: від лаконічних принципів до розширених положень. Емпіричну базу дослідження утворили результати анкетування 176 респондентів – здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти першого – четвертого років підготовки за різними освітньо-науковими програмами. Встановлено, що близько 90% респондентів систематично інтегрують штучний інтелект у свою наукову роботу, однак варіативність сервісів залишається низькою: домінують ChatGPT та Gemini. Виявлено суттєву розбіжність між формальною обізнаністю з політиками академічної доброчесності (≈70%) та практичними випадками декларування використання сервісів штучного інтелекту (≈30%).

Спираючись на отримані показники, здійснено сегментацію майбутніх докторів філософії за рівнем активності та етики використання технологій на основі штучного інтелекту: діяльні, помірні та інертні. Практичне значення дослідження полягає в розробленні авторської класифікації сервісів штучного інтелекту за типом допустимості їх використання (обов'язкове, рекомендоване, не рекомендоване та заборонене) на різних етапах дослідження. Обґрунтовано необхідність упровадження спеціалізованих освітніх модулів і заходів неформальної освіти для подолання комунікаційних прогалин та формування етики використання технологій на основі штучного інтелекту на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти.

Ключові слова: штучний інтелект; цифрова освіта; академічна доброчесність; доктор філософії; третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти.

Вступ. У сучасному освітньо-науковому середовищі стрімкий розвиток інструментарію штучного інтелекту докорінно трансформує процеси формування знань, умінь та навичок. Сервіси штучного інтелекту здобувають популярність у провадженні науково-дослідної діяльності. Водночас підвищений інтерес до вільного функціоналу таких сервісів породжує низку викликів до дотримання етики використання технологій на основі штучного інтелекту в дослідницькій діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти.

Постановка проблеми. Активна інтеграція технологій на основі штучного інтелекту в академічне середовище відбувається значно швидше, ніж урегулювання освітньо-наукової діяльності, уніфікації інституційних підходів до меж допустимості, прозорих механізмів декларування застосування штучного інтелекту. Інституційні політики закладів вищої освіти України щодо використання технологій на основі штучного інтелекту (ШІ) перебувають на етапі становлення нормативної інституційної джерельної бази, що посилює актуальність дослідження практичного досвіду інтеграції штучного інтелекту, особливо в дослідницькій діяльності здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні роки проблематика використання технологій на основі штучного інтелекту в українській вищій освіті є предметом різноаспектних наукових дискусій. Учені Н. Партико, І. Смирнова, Т. Житомирська (Партико, Смирнова & Житомирська, 2024, с. 266-267) розглядають інтеграцію штучного інтелекту в освітній простір, вивчають розвиток академічної доброчесності в умовах цифровізації, акцентуючи на біспрямованості штучного інтелекту: розширення можливостей освіти та науки, ускладнення контролю оригінальності у виконанні робіт. С. Шаров (Шаров, 2021) характеризує перспективні напрями технологічного розвитку систем в академічному просторі, наголошуючи на необхідності формування цифрової компетентності в усіх учасників освітньо-наукового процесу. Дослідження Л. Філіпенко, О. Думанський та О. Козак (Філіпенко, Думанський & Козак, 2023), а також міжнародний досвід М. Суліван, А. Келлі та П. МакЛауфлан (Sullivan, Kelly & McLaughlan, 2023) зосереджені на феномені генеративного штучного інтелекту, основах використання системи ChatGPT в академічному середовищі; наголошують на ризиках авторської оригінальності та потребі в нормативному врегулюванні та розробленні відповідних політик закладів вищої освіти. Сервіси з мовно-мовленнєвим аранжуванням тексту (Grammarly, QuillBot, Reverso, Paper Rater) описані у роботах Н. Родінової (Родінова, 2025, с. 300-301), яка вивчає інструменти штучного інтелекту як помічники в обробленні наукового тексту, водночас акцентуючи увагу на перетворенні технічного редагування в академічне шахрайство. К. Бондаревська (Бондаревська, 2023, с. 58-59) визначає ризики в дотриманні академічної доброчесності (фабрикація, фальсифікація, приховане використання ШІ). Цю думку поділяють також Е. Бенке та А. Щоке (Benke & Szöke, 2024), які емпірично дослідили

ставлення здобувачів до використання сервісів штучного інтелекту через моральний вибір та виявили редуцію в чутливості до академічного порушення. Практикоорієнтованим є вивчення досвіду впровадження інституційних політик. У роботі С. Омельчука (Omelchuk, 2025) надано систематизований аналіз політик використання штучного інтелекту в закладах вищої освіти України, розкрито рівень готовності адміністративно-регулятивного менеджменту до викликів сучасності, продемонстровано зростання кількості регламентуючих нормативно-правових документів у період 2023-2025 рр. О. Співаковський, С. Омельчук, В. Кобець, М. Полторацький, Д. Мальчикова, О. Лемещук (Spivakovsky et al., 2025) представили модель інституційного регулювання інтеграції штучного інтелекту на основі моделі Кано, що уможливає розмежування базових, очікуваних та інноваційних характеристик сервісів. Дослідники також запропонували системний механізм використання технологій на основі штучного інтелекту в академічному середовищі.

Поділяємо думку, що штучний інтелект – це одна з перспективних технологій сьогодення, яка водночас може бути й загрозою в дотриманні академічної доброчесності (Поштарук, Мельникович & Юрченко, 2024, с. 149-150). Вплив цифрових технологій на академічну доброчесність підкреслює Л. Доложевська: «Цифрове середовище створює нові загрози: масове списування, використання генеративного ШІ, труднощі з визначенням авторства» (Доложевська, 2025, с. 9). Т. Немченко робить висновок, що «можливість штучного інтелекту вирішувати задачі поставило під загрозу самостійність розв'язування багатьох завдань та тестів, а наявність автоматизованих програм із виставлення оцінок загрожує суб'єктивізацією та несправедливим оцінювання результатів роботи здобувачів, порушуючи, таким чином, академічну доброчесність та знижуючи бажання розвиватися та створювати нову цінність під час інтелектуальної діяльності. Окрім цього, варто підкреслити і ризик використання недостовірної інформації або неіснуючих джерел під час застосування систем штучного інтелекту для написання наукових текстів» (Немченко, 2023, с. 157). Тож освітньо-наукова спільнота не лише занепокоєна можливими ризиками в процесі використання сервісів штучного інтелекту, а й досить серйозно стурбована саме загрозою в нехтуванні академічною доброчесністю.

Політики використання технологій на основі штучного інтелекту в навчанні, викладанні та науці підкреслюють потребу в прозорих, унормованих, чітких інструкціях та правилах для доброчесного та продуктивного використання штучного інтелекту. Дослідники описали досвід Херсонського державного університету та пропонують узагальнені рекомендації допустимих і недопустимих ШІ-практик в академічному середовищі (Spivakovsky et al., 2023). Результати такої роботи продемонстрували, що використання засобів штучного інтелекту з потенційної загрози може бути перетворено на ефективні інструменти підвищення якості освітньо-наукової діяльності.

Зокрема, за умови швидких темпів цифровізації та загостренню ризиків понад 20 закладів вищої освіти України регламентували й оприлюднили політики використання штучного інтелекту (Реєстр установ, 2026). Аналіз цих політик дав нам змогу зробити узагальнення, що українські університети перебувають на етапі переходу від формальних декларацій до практичних регламентів використання технологій на основі штучного інтелекту. Основним принципом таких політик є прозорість, що передбачає декларування використання технологій на основі штучного інтелекту. Більшість політик орієнтують не на заборону, а на етичні межі використання сервісів штучного інтелекту, на неприпустимість подання згенерованого тексту за власне авторський.

До того ж ми виявили низку закономірностей, що регламентують норми використання штучного інтелекту в науково-дослідній діяльності:

1. Спільна ознака всіх політик – легітимність застосування інструментів штучного інтелекту науковцями. З огляду на це заклади вищої освіти пропонують оформлення в наукових статтях або звітах додаткового розділу «Використання ШІ», зокрема за допомогою GAIDeT (Generative AI Declaration Tool), як необхідність зазначення внеску роботи засобами штучного інтелекту в наукові результати.

2. Суголосно в політиках наголошено на неможливості визнання штучного інтелекту як суб'єкта авторського права / співавтора наукової роботи, а тому відповідальність за правдивість викладеної інформації, наданих результатів тощо покладено на дослідника.

3. Допустимими видами діяльності з використанням технологій на основі штучного інтелекту в науково-дослідній діяльності визначено: редагування стилістики наукового тексту, граматичних, орфографічних помилок; перекладання і структурування тексту; допоміжний аналіз; пошук та систематизація в огляді літератури.

4. Узгодженою позицією є неприпустимість порушення правил етики використання штучного інтелекту (генерування текстів без авторського внеску, приховане використання, фальсифікація та фабрикація даних, вказівка на вигадані джерела, підміна дослідницького внеску) в наукових роботах, що прирівнюється до прояву академічної недоброчесності.

За сучасних умов професійної підготовки майбутнього доктора філософії використання штучного інтелекту в освітньо-науковому середовищі є невід'ємним компонентом, оскільки інтелектуальні системи допомагають здобувачам третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ефективно організовувати таймменеджмент і опрацьовувати значні масиви інформації під час написання дисертаційних робіт і наукових статей: здійснювати добір належних джерел інформації, аналізувати дані, коригувати стиль тексту, виправляти помилки, створювати візуалізований супровід тощо. Тож у межах нашого дослідження ми провели анкетування майбутніх докторів філософії з подальшим аналізом даних для розуміння стану використання технологій на основі штучного інтелекту здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти в дослідницькій діяльності.

Мета дослідження – дослідити особливості етичного використання здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти українських університетів у науковій діяльності потенціалу технологій на основі штучного інтелекту як дослідницького інструмента та запропонувати класифікацію сервісів штучного інтелекту за типом допустимості використання їх.

Методи дослідження. Наше дослідження проведено на основі комплексного підходу, який поєднує теоретичні й емпіричні методи диференціації особливостей етичного використання інструментів штучного інтелекту майбутніми докторами філософії. У ході дослідження ми застосували методи аналізу, синтезу, узагальнення та систематизації, опрацьовуючи наукові джерела, нормативно-правові акти та інституційні політики використання штучного інтелекту закладів вищої освіти України. Компаративний аналіз дав змогу зіставити підходи до регулювання інтеграції інструментарію штучного інтелекту в науково-дослідницьку діяльність, визначення балансу етичних та неетичних практик його використання майбутніми докторами філософії. Метод сегментування допоміг виокремити спільні та відмінні риси ШІ-користувачів. Емпіричні методи (анкетування) дають змогу схарактеризувати сучасний досвід використання інструментів штучного інтелекту здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня в академічному середовищі. Метод кількісного та якісного оброблення даних ми застосовували для аналізу результатів дослідження й інтерпретації отриманих показників.

Результати та обговорення. Для усвідомлення стану використання технологій на основі штучного інтелекту майбутніми докторами філософії ми здійснили опитування здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти понад 10 закладів вищої освіти України (табл. 1).

Таблиця 1

Заклади вищої освіти України – учасники опитування «Етичне використання штучного інтелекту в освіті та науці»

ЗВО	Кількісний показник	Відсотковий показник, %
Херсонський державний університет	74	42,0
Чорноморський національний університет імені Перта Могили	39	22,1
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського	24	13,6
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	15	8,5
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди	12	6,8
Київський авіаційний інститут	6	3,4
Запорізький національний університет	1	0,6
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Б. Хмельницького	1	0,6
Національний транспортний університет	1	0,6
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського	1	0,6
Університет митної справи та фінансів	1	0,6
НДЦ ВСМ	1	0,6
Загалом	176	100,0

Загалом в опитуванні взяли участь 176 здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти першого – четвертого років підготовки за освітньо-науковими програмами «Право», «Політологія», «Економіка», «Філософія», «Філологія», «Психологія», «Освітні, педагогічні науки», «Географія», «Історія та археологія», «Екологія», «Фізична культура і спорт», «Біологія та біохімія», «Інженерія програмного забезпечення», «Публічне управління та адміністрування», «Міжнародні відносини та світова політика», «Медицина», «Геодезія та землеустрій», «Туризм і рекреація» та ін. (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл респондентів за роками підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

Рік підготовки	Херсонський державний університет		Інші ЗВО України		Загалом	
	Кількісний показник	Відсотковий показник, %	Кількісний показник	Відсотковий показник, %	Кількісний показник	Відсотковий показник, %
I	17	9,6	22	12,5	39	22,1
II	17	9,6	31	17,7	48	27,3
III	26	14,8	37	21,0	63	35,8
IV	14	8,0	12	6,8	26	14,8
Загальна кількість	74	42,9	102	58,9	176	100,0

Дослідження проведено з урахуванням принципів академічної доброчесності. Участь здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти була анонімною та добровільною. Усі отримані дані використано суто з метою аналізу загальних тенденцій, без можливості ідентифікації респондентів.

Розроблений опитувальник містив 19 запитань: питання 1–3 – збір інформації про склад вищої освіти, рік підготовки здобувачів та освітньо-наукову програму; 4–6 – питання з інтеграції штучного інтелекту протягом підготовки здобувачів в аспірантурі; 7–8 – про обізнаність з політиками використання штучного інтелекту; 9–16 – питання на усвідомлення етики використання штучного інтелекту; 17–19 – питання щодо джерела формування академічно доброчесного використання штучного інтелекту, що дало змогу виявити особливості використання інструментарію штучного інтелекту протягом підготовки в аспірантурі.

Переважна кількість респондентів (96,6%) систематично використовує штучний інтелект у різних видах освітньої й наукової діяльності, серед яких: пошук інформації, переклад, підготовка до іспитів, створення відеоконтенту та презентацій, оформлення статистичних даних, аналіз законодавства, оформлення бібліографічного опису літературних джерел, редагування текстів, моделювання та програмування, підготовка лекційних і практичних занять, структуризація наукових робіт, стислий переказ статті чи розділу, автоматизовані підрахунки, постаналіз логіки викладеного матеріалу, побудова плану. Лише незначна кількість здобувачів (3,4%) не використовують штучний інтелект в освітньому й науковому процесі. Показники найпоширенішого використання штучного інтелекту мають такий розподіл: пошук літератури (55,1%), переклад (51,1%), резюмування великих текстів (33,5%), аналіз даних (31,8%), редагування тексту (31,3%), аналіз публікацій та інших наукових праць (23,3%), структуривання тексту – побудова плану, розділів, логіки викладення – (22,7%), візуалізація даних (21%), визначення оптимального набору ключових слів та тегів для індексації й пошуку (17%), перетворення голосової інформації на друкований текст (13,6%), анотація власних наукових досліджень (12,5%), генерація тексту (10,8%), створення відео та мультимедійного контенту (9,1%). Показник ігнорування штучного інтелекту в роботі над дисертацією чи науковими публікаціями становить 13,1%. Водночас переважає поодиноке використання штучного інтелекту в науково-дослідній діяльності (62,5%). Дотримуються систематичного застосування технологій на основі штучного інтелекту близько чверті опитуваних.

Результати опитування свідчать про відносно обмежену кількість сервісів штучного інтелекту, якими користуються здобувачі наукових ступенів. Окрім запропонованих в опитувальнику сервісів: ChatGPT, Claude (Anthropic), DataRobot, DeepL, DeepSeek, ElevenLabs, Elicit, Gamma, Gemini, Grammarly, Github Copilot – генерація коду, Google AutoML, HeyGen, Looka, MathGPTPro, Midjourney, Murf AI, NIGHTCAFE, Notion AI, Perplexity AI, Python, Runway ML, Soundraw, Stable Diffusion, Synthesia, Tabnine та Writesonic, – реципієнти зазначили й інші ШІ-сервіси, якими вони послуговуються, зокрема: DataRobot, Looka, Murf AI, NIGHTCAFE та Writesonic. Незначну увагу приділяють Claude Anthropic (10,2%), Gamma (9,1%), Perplexity AI (5,7%), Github Copilot (4,5%) та Midjourney (4%). Частина здобувачів використовують DeepL (19,9%) та Grammarly (18,8%). Найбільш поширеними у використанні з-поміж аспірантів є ChatGPT (81,3%) та Gemini (51,7%). Такий розподіл видається цілком логічним і може бути пояснений універсальністю сервісів ChatGPT та Gemini, спрямованістю на академічне письмо та мовну коректність DeepL і Grammarly. ШІ-сервіси, спрямовані на бізнес-аналітику, маркетинг, дизайн, медійне виробництво, перебувають поза увагою більшості опитаних, оскільки, на думку респондентів, не відповідають безпосереднім потребам у науково-дослідній діяльності.

Показники ознайомлення здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з політиками академічної доброчесності ЗВО щодо використання штучного інтелекту представлено на рис. 1.

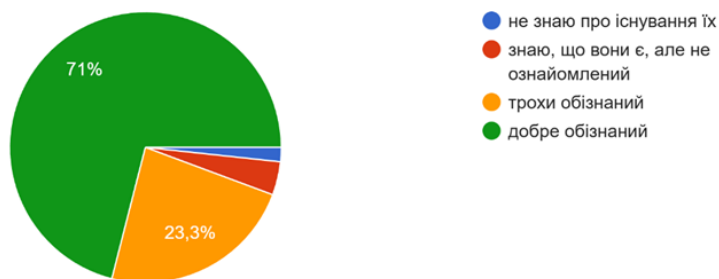

Рис. 1. Показники ознайомлення з політиками академічної доброчесності ЗВО щодо використання ШІ

Добре обізнані з політиками доброчесного використання штучного інтелекту 71% респондентів, тоді як майже четверта частина недостатньо володіють цими знаннями. Деякі здобувачі (5,7%) не ознайомлені з такими політиками, хоча 4% із них знають про існування їх. Лише третина (33%) опитаних зазначили, що декларують використання сервісів на основі штучного інтелекту у своїх наукових працях, проте 50% респондентів не декларують. Інші відзначають сумнів у доцільності подібних приміток через різні причини: не використовують ШІ, доопрацьовують генеровану інформацію, застосовують ШІ як консультанта-джерелопошукача. Трапляються випадки прикрого досвіду (5,1%), коли здобувачі наукових ступенів вдаються до використання згенерованих штучним інтелектом фрагментів тексту без істотного редагування у своїх дисертаційних роботах і наукових статтях. При цьому позитивним є показник у 92,6%, який засвідчує розуміння респондентами необхідності опрацювання інформації, почутті відповідальності за оприлюднені результати дослідження.

Продемонстрована фрагментарність засвоєння політик може бути результатом формального ознайомлення без практичного осмислення. Ця проблема свідчить про комунікаційні прогалини між управлінським персоналом та безпосередніми виконавцями науково-дослідних робіт. Домінування практики недекларування використання ШІ-сервісів можна інтерпретувати як страх неоднозначної реакції наукової спільноти, відсутністю чітких та уніфікованих вимог до формулювання подібних приміток у різних видах наукових публікацій, а також прагненням уникнути ймовірних звинувачень в академічному порушенні навіть у разі допустимого використання.

67% здобувачів наукового ступеня доктора філософії схильні вважати, що використання штучного інтелекту збільшує ризик порушення академічної доброчесності (академічний плагіат, втрата оригінальності, подання недостовірної інформації, неточність даних, завелике узагальнення, фабрикація текстів, фальсифікація даних, погіршення критичного мислення, привласнення чужих ідей, втрата суб'єктності, відсутність самостійного пошуку та відкриттів, брак новизни). Одночасно третина респондентів заперечує подібне.

3-поміж усіх респондентів 96,6% здобувачів використовують інструменти штучного інтелекту на постійній основі в освітній і науковій діяльності, 25% здобувачів застосовують штучний інтелект систематично в науково-дослідній діяльності. Водночас 5,1% опитуваних використовують згенеровані штучним інтелектом тексти без перевірки та доопрацювання, а 1,1% респондентів повністю довіряє згенерованій інформації. Проте 6,3% зовсім не довіряють інформації, згенерованій штучним інтелектом (рис. 2).

Наскільки ви довіряєте інформації, яку генерує ШІ? (оцініть за шкалою від 0 до 5) 0 – зовсім не довіряю, 5 – повністю довіряю.

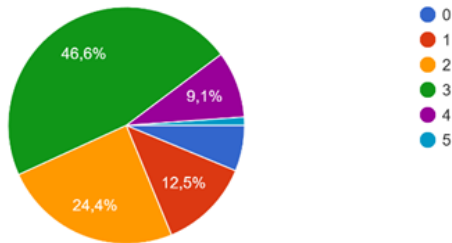

Рис. 2. Результати довіри респондентів до інформації, генерованої ШІ

Тож зазначимо, що низький рівень довіри до згенерованої штучним інтелектом інформації властивий здобувачам наукового ступеня. Одночасно 50% респондентів наголошують на доречності використання ШІ-сервісів для покращання якості наукових текстів, хоча 27,3% – дотримуються протилежної думки, а інші – мають сумніви та зазначають умовності різних ситуацій.

Передбачаємо, що такі неоднозначні та суперечливі показники наявні через брак інформаційного забезпечення з етики використання інструментів штучного інтелекту, а саме: відсутність модулів, блоків, тем з добросчесного використання ШІ у структурі освітніх компонент; нестача заходів неформальної освіти (конференції, семінари, відкриті лекції, воркшопи, майстерки тощо) з формування добросчесної поведінки в епоху цифровізації та ШІ.

Наші переконання підтверджуються проведеним анкетуванням: менше третини (30,1%) респондентів підтвердили опанування можливостей штучного інтелекту та добросчесне використання його в межах освітніх компонент («Академічне англomовне письмо», «Сучасні освітні технології та наукова дипломатія», «Інженерія програмного забезпечення», «Історія та філософія науки», «Методи комп'ютерної алгебри», «Інформативно-цифрові технології», «Педагогічна компаративістика», «Академічна добросчесність, штучний інтелект в освітній діяльності», «Основи академічної добросчесності»), 47,7% мають сумніви, 22,2% надали негативну відповідь. Така ситуація спонукає здобувачів наукових ступенів доктора філософії до самостійного пошуку знань щодо етичного використання штучного інтелекту. Ресурсними заходами в цьому питанні для більшості (31,3%) є конференції, відкриті лекції (30,7%), онлайн-курси (29,5%) та семінари (27,3%), круглий стіл (13,6%). Імовірно через нестачу більш практичних видів заходів менш популярними є майстерки (11,4%), воркшопи (9,7%) та стажування (2,3%). На жаль, 28,4% взагалі не відвідували подібних заходів, а також траплялися випадки, коли подібну неформальну освіту вважали «тратою часу».

Отримані показники уможливили сегментування майбутніх докторів філософії щодо використання технологій на основі штучного інтелекту на три групи: творці-експериментатори, інтегратори, початківці (табл. 3). У розподілі за групами взято за основу класифікацію рівнів володіння ШІ-компетентністю, розроблену Міністерством цифрової трансформації України та Міністерством освіти і науки України (Проект, 2024).

Таблиця 3

Сегментація здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти щодо використання технологій на основі штучного інтелекту

Показник	Творці-експериментатори	Інтегратори	Початківці
Частка респондентів	~25% систематичне застосування ШІ	~62,5% переважно рідкісне використання	~13,1% ігнорування в науковій роботі / 3,4% загальне уникнення використання
Інтенсивність використання	Регулярна робота з ШІ в межах освітньо-наукової діяльності	Епізодичне використання ШІ під час виконання окремих завдань	Використання не здійснюється або має випадковий характер
Досвід використання (інструментарій)	<i>Глибокий:</i> ChatGPT (81,3%), Gemini (51,7%), DeepL, Grammarly, спеціалізовані сервіси Claude, Gamma	<i>Поверховий:</i> універсальні чат-боти для швидких запитів (ChatGPT)	<i>Нульовий:</i> ігнорування сервісів ШІ
Досвід використання (функціонал)	<i>Широкий:</i> від пошуку літератури (55%) до генерування текстів і програмування (10,8%)	<i>Вузкий:</i> переважно переклад (51,1%) та пошук інформації	<i>Обмежений:</i> поодинокі спроби / повна відмова від використання
Середній показник можливостей	50% вважають, що сервіси ШІ покращують якість текстів; 92,6% визнають необхідність доопрацювання	47,7% мають сумніви щодо навичок з етичного використання сервісів ШІ	6,3 % виявляють недовіру ШІ; 67 % сприймають технології на основі ШІ як ризик доброчесності

Здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти сегмента «Творці-експериментатори» є лідерами в опануванні новітніх технологій цифровізації, штучного інтелекту, використовуючи їх як інструмент структурування наукової роботи. При цьому ризик порушення етики використання технологій на основі штучного інтелекту тут наявний – 5,1%.

Здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти сегмента «Інтегратори» – група, якій бракує практичних навичок широкого спектра і потребує додаткової освіти (воркшопів, семінарів) з інтеграції ШІ в академічне середовище. Ризик – необізнаність у декларуванні використання штучного інтелекту.

Здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти сегмента «Початківці» керується консерватизмом, демонструючи підвищений рівень недовіри до генерованої інформації.

Дослідники Європейської мережі академічної доброчесності (European Network for Academic Integrity, ENAI) стверджують, що «інструменти на основі штучного інтелекту можна використовувати для трансформації або створення будь-якого контенту, наприклад тексту, зображень, творів мистецтва, музики чи програмного коду. Для розвитку можливостей цих інструментів застосовуються різні технології, включно з машинним навчанням та нейронними мережами» (Foltynek, Bjelobaba & Glendinning, 2023). Слушною є думка З. Луцишина (Луцишин, 2021, с. 63-64) та М. Спосато (Sposato, 2025), що в сучасному світі інтенсивної цифровізації та технологізації важливого значення набуває процес підготовки висококласних, креативних науковців, однак необхідне дотримання доброчесної поведінки здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти в академічному середовищі, на чому наголошують А. Кузьменко та ін. (Kuzmenko et al., 2023), а також О. Буйницька, та ін. (Buiynitska et al., 2025). Дослідники Херсонського державного університету розробили чотирирівневе використання сервісів штучного

інтелекту в освітньо-науковому процесі: обов'язкове, доцільне, nereкомендоване та заборонене (Spivakovsky et al., 2025). Відповідно до запропонованого поділу, ми схарактеризували допустимість застосування технологій на основі штучного інтелекту здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти у дослідницькій діяльності (табл. 4).

Таблиця 4

Типи використання ШІ-сервісів здобувачами наукових ступенів доктора філософії

Допустимість	Мета діяльності	ШІ-сервіси	Використання
Обов'язкове	Підвищення якості наукового тексту без втручання в науковий зміст; дотримання норм академічного письма	ChatGPT, DeepSeek, Scholar GPT, Scholar AI	Мовно-стилістичне редагування
		Grammarly	Граматико-орфографічна перевірка
		StrikePlagiarism, Turnitin, PlagScan, iThenticate, Copyscape, GPTZero, Originality.ai, Qetext	Аналіз схожості та унікальності текстів
Рекомендоване	Інтелектуальна підтримка здобувача на підготовчих і допоміжних етапах дослідження	ChatGPT, DeepSeek, Gemini, Grok	Формулювання гіпотез, дослідницьких запитань, планування структури роботи
		Claude	Узагальнення джерел, пояснення складних концептів
		Prplexity AI, Elicit	Пошук і первинний аналіз наукових джерел
		DeepL	Переклад наукових текстів із подальшою авторською редакцією
		Notion AI, Gamma	Структурування матеріалу, підготовка презентацій для апробації результатів
Не рекомендоване	Діяльність, що може знизити методологічну коректність або створити ілюзію власного дослідження	ChatGPT, Claude, Gemini	Для точних математичних обчислень і статистичного аналізу
		Midjourney, Stable Diffusion	Для створення наукових ілюстрацій без методологічного обґрунтування
Заборонене	Порушення академічної доброчесності, підміна авторства та дослідницького внеску	ChatGPT, Claude, Gemini, Writesonic, Notion AI	Автоматизоване створення або переписування змістовних частин дисертаційного дослідження, наукових статей, висновків
		ChatGPT, Claude, Gemini, DeepSeek, Grok, Writesonic, Notion AI	Генерація результатів дослідження, інтерпретація даних і формування наукової новизни

Висновки та перспективи подальших розвідок. У підсумку зазначимо, що палітра можливостей штучного інтелекту постає як виклик щодо дотримання академічної доброчесності майбутнього доктора філософії, через що виникає нагальна потреба усвідомлювати межі припустимого та окреслювати етичні / неетичні практики застосування ШІ, особливо під час провадження науково-дослідної діяльності та оприлюдненні її результатів. Нами розроблено огляд сервісів штучного інтелекту з презентацією їхніх можливостей, поясненням етичного та неетичного використання відповідно до кожного з етапів науково-дослідної діяльності здобувача третього освітньо-наукового рівня (табл. 5).

Таблиця 5

Можливості доброчесного використання ШІ-сервісів на різних етапах підготовки наукового дослідження

Сервіс	Можливості	Використання в межах академічної доброчесності	Неетичне використання
<i>Етап формулювання теми дослідження</i>			
ChatGPT	Генерація ідей	Корекція у формулюванні питань	Використання згенерованих пропозицій без власних ідей
Consensus.app	Узагальнення статей	Швидке розуміння «наукових трендів»	Використання інформації без перевірки джерельної бази
Elicit.org	Пошук прогалін у наукових публікаціях	Ідентифікація недостатньо вивчених аспектів	Використання згенерованої гіпотези без належного власного оброблення
ResearchRabbit	Встановлення зв'язків між дослідженнями	Огляд зв'язків між дослідженнями	Використання повністю згенерованої теми без осмислення
<i>Етап добору та аналізу літератури</i>			
Semantic Scholar / Google Scholar / Scite.ai	Пошук та аналіз джерел	Добір належної літератури	Копіювання чужих ідей без посилання на автентичне джерело
Scholarcy	Узагальнення матеріалів статей	Швидке розуміння змісту	Використання згенерованого узагальнення без власної критики, оцінки
Connected Papers	Встановлення зв'язків між статтями	Структурування літератури	Використання готового огляду літератури без власного осмислення
Zotero / Mendeley	Менеджер джерел	Правильне оформлення бібліографічного опису джерел	Некоректне цитування
<i>Етап написання текстів</i>			
ChatGPT / Claude / Gemini	Пояснення теорій	Використання сервісів з редагування	Використання тексту ШІ як власного
Notion AI	Структурування тексту	Створення плану, схеми	Копіювання згенерованих розділів
Wordtune / Grammarly / LanguageTool	Покращання стилю, виправлення помилок	Перевірка стилістичного оформлення тексту, виправлення орфографічних і граматичних помилок	Використання ШІ для маскування плагіату
DeepL Write	Переклад, покращання наукового стилю	Переклад та перевірка дотримання коректного цитування	Переклад текстів інших авторів та презентація його як власного

<i>Етап аналізу показників</i>			
ChatGPT / Data Analyst	Аналіз показників	Підказування методів аналізу, перевірка формул	Використання розрахунків без власних інтерпретацій
SPSS / JASP / Jamovi	Статистичний аналіз	Коректне використання статистичних показників	Маніпуляція показниками без підтвердження гіпотези
Excel + Copilot / Google Sheets + Duet AI	Автоматизація розрахунків	Автоматизація операцій	Використання аналізу без перевірки
Tableau / Power BI	Візуалізація	Підготовка графіків для звіту	Викривлення графіків для маніпуляції результатів
<i>Етап редагування та перевірки</i>			
Grammarly / LanguageTool	Перевірка стилю написання, орфографічної та граматичної коректності	Виправлення помилок	Використання для маскування плагіату
DeepL Write / QuillBot	Парфразування	Покращання наукового стилю, чіткості викладення матеріалу	Використання чужого перфразованого тексту як власного без належних посилань на першоджерело
ChatGPT / Claude	Перевірка логіки та зв'язності викладення тексту	Консультація щодо структури та аргументації	Використання з метою продукування готових текстів
Turnitin / iThenticate / PlagScan	Перевірка на плагіат	Контроль оригінальності тексту та новизни дослідження	Спроба ввести в оману систему перевірки
ZoteroBib / Citavi	Автоматичне оформлення посилань	Правильне оформлення бібліографічних показників	Використання без перевірки коректності інформації
<i>Етап підготовки презентації</i>			
Canva / Beautiful.ai / Gamma.app	Створення презентацій	Створення візуального супроводу для презентації результатів дослідження	Використання шаблонів з результатами чужих досліджень без відповідних посилань
ChatGPT / Claude	Підготовка промови	Розроблення плану промови, перевірка стилю промови	Використання згенерованої промови без власного опрацювання
Synthesia / HeyGen	Створення відео з аватаром	Створення візуального супроводу	Заміна власного виступу чужим текстом/ голосом

Отже, використання штучного інтелекту майбутніми докторами філософії уможливується за умов дотримання принципів академічної доброчесності, серед яких прозорість, чесність, оригінальність, відповідальність: необхідно зазначати використання ШІ, перевіряти достовірність показників / інформації, нести відповідальність за зміст кінцевого варіанту роботи. Перспективним вбачаємо розроблення методичних матеріалів для інтеграції тем із реалізації доброчесного використання штучного інтелекту в освіті й науці в межах освітніх компонент з академічної доброчесності та інших дисциплін.

Використані джерела

- Бондаревська, К. (2023). Штучний інтелект vs академічна доброчесність: виклики і можливості. У *Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище* (с. 58–60). Львів: Торунь: Liha-Pres. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-17>
- Доложевська, Л. (2025). Цифрова етика та академічна доброчесність у вищій школі. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, 2, 9–14. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.2.2>
- Луцишин, З. (2021). Концептуальні проблеми розвитку міждисциплінарності досліджень у галузі міжнародних економічних відносин. *Фінанси України*, (11), 62–73. <https://doi.org/10.33763/finukr2021.11.062>
- Міністерство освіти і науки України. (2024). *Інструктивно-методичні рекомендації щодо ШІ в ЗЗСО* (Проект). <https://surl.li/gjbicf>
- Немченко, Т. (2023). Академічна доброчесність в умовах розвитку штучного інтелекту та цифрових технологій. У *Третій рівень освіти в Україні: становлення та тенденції* (с. 156–158). Львів: Торунь: Liha-Pres. <https://doi.org/10.33763/finukr2021.11.062>
- Патирко, Н., Смирнова, І., & Житомирська, Т. (2024). Академічна доброчесність в епоху штучного інтелекту: виклики та можливості для здобувачів освіти. *Інноваційна педагогіка*, (72), 265–268. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/72.53>
- Поштарук, Л., Мельникович, К., & Юрченко, К. (2024). Академічна доброчесність в сучасних умовах. У *Інтенсифікація освітнього процесу на основі системного підходу та впровадження сучасних технологій навчання* (с. 148–150). Луцьк: ТФК ЛНТУ.
- Родінова, Н. (2025). Штучний інтелект vs академічна доброчесність. У *Культура, інформація, комунікація: міждисциплінарний діалог* (с. 300–301). Київ: НАКККіМ.
- Сичікова Я., & Омельчук С. (2026). Реєстр установ, що мають інституційні політики використання штучного інтелекту. *Zenodo*. <https://zenodo.org/records/18785973>
- Філіпенко, Л., Думанський, О., & Козак, О. (2023). Академічна доброчесність в науковому та освітньому середовищі закладів освіти України: погляд крізь призму наявності штучного інтелекту. *Академічні візії*, (19). <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/380>
- Шаров, С. (2021). Сучасний стан розвитку штучного інтелекту та напрямки його використання. *Українські студії в європейському контексті*, 6, 136–144. http://obrii.org.ua/usec/storage/article/Sharov_2023_136.pdf
- Benke, E., Szöke, A. (2024). Academic integrity in the time of artificial intelligence: Exploring student attitudes. *Italian Journal of Sociology of Education*, 16(2), 91–108. <https://ijse.padovauniversitypress.it/2024/2/5>
- Buinytska, O., Terletska, T., Smirnova, V., Tiutiunyk, A., Kovalenko, I., & Hrytseliak, B. (2025). Artificial intelligence in open university ecosystem context. *Information Technologies and Learning Tools*, 105(1), 204–221. <https://doi.org/10.33407/itlt.v105i1.5959>
- Foltynek, T., Bjelobaba, S., & Glendinning, I. (2023). ENAI Recommendations on the ethical use of Artificial Intelligence in Education. *International Journal for Educational Integrity*, 19(12). <https://doi.org/10.1007/s40979-023-00133-4>
- Kuzmenko, A., Solodiuk, N., Petrova, Ya., & Kozinets, I. (2023). Culture of academic integrity of postgraduate students in Ukraine: Peculiarities of development and formation. *Revista on line de Política e Gestão Educacional*, 27(2). <https://doi.org/10.22633/rpge.v27iesp.2.18782>
- Omelchuk, S. (2025). Use of artificial intelligence-based services in higher education in Ukraine: Analysis of university policies. *European integration of Ukrainian science: issues and challenges: III International Scientific-Practical Conference of Vice-Rectors for Research of Ukrainian Higher Education Institutions* (pp. 29–36). Riga, Latvia: Baltija Publishing. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-635-5-7>
- Spivakovsky, O., Omelchuk, S., Kobets, V., Malchykova, D., & Valko, V. (2023). Institutional policies on artificial intelligence in university learning, teaching and research. *Information Technologies and Learning Tools*, 97(5), 181–202. <https://doi.org/10.33407/itlt.v97i5.5395>
- Spivakovsky, O., Omelchuk, S., Kobets, V., Poltoratskyi, M., Malchykova, D., & Lemeshchuk, O. (2025). Institutional regulation of using ai-based services through the kano model: the case of Kherson State University. *Information Technologies and Learning Tools*, (108), 129–157. <https://doi.org/10.33407/itlt.v108i4.6269>

- Sposato, M. (2025). Artificial intelligence in educational leadership: A comprehensive taxonomy and future directions. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 22 (20). <https://doi.org/10.1186/s41239-025-00517-1>
- Sullivan, M., Kelly, A., & McLaughlan, P. (2023). ChatGPT in higher education: Considerations for academic integrity and student learning. *Journal of Applied Learning and Teaching*, 6(1), 31–40. <https://doi.org/10.37074/jalt.2023.6.1.17>

References

- Benke, E., Szöke, A. (2024). Academic integrity in the time of artificial intelligence: Exploring student attitudes. *Italian Journal of Sociology of Education*, 16(2), 91–108. <https://ijse.padovauniversitypress.it/2024/2/5> (in English).
- Bondarevska, K. (2023). Shtuchnyi intelekt vs akademichna dobrochesnist: vyklyky i mozhlyvosti. In *Akademichna dobrochesnist, vidkryta nauka ta shtuchnyi intelekt: yak stvoryty dobrochesne osvittie seredovyshche* (pp. 58–60). Lviv: Torun: Liha-Pres. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-17> (in Ukrainian).
- Buinytska, O., Terletska, T., Smirnova, V., Tiutiunyk, A., Kovalenko, I., & Hrytseliak, B. (2025). Artificial intelligence in open university ecosystem context. *Information Technologies and Learning Tools*, 105(1), 204–221. <https://doi.org/10.33407/itl.v105i1.5959> (in English).
- Dolozhevska, L. (2025). Tsyfrova etyka ta akademichna dobrochesnist u vyshchii shkoli. *Akademichni studii. Seriya «Pedahohika»*, 2, 9–14. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.2.2> (in Ukrainian).
- Filipenko, L., Dumanskyi, O., & Kozak, O. (2023). Akademichna dobrochesnist v naukovomu ta osvittomomu seredovyshchi zakladiv osvity Ukrainy: pohliad kriz pryzmu naiavnosti shtuchnoho intelektu. *Akademichni vizii*, (19). <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/380> (in Ukrainian).
- Foltynek, T., Bjelobaba, S., & Glendinning, I. (2023). ENAI Recommendations on the ethical use of Artificial Intelligence in Education. *International Journal for Educational Integrity*, 19(12). <https://doi.org/10.1007/s40979-023-00133-4> (in English).
- Kuzmenko, A., Solodiuk, N., Petrova, Ya., & Kozinets, I. (2023). Culture of academic integrity of postgraduate students in Ukraine: Peculiarities of development and formation. *Revista on line de Política e Gestão Educacional*, 27(2). <https://doi.org/10.22633/rpge.v27iesp.2.18782> (in English).
- Lutsyshyn, Z. (2021). Kontseptualni problemy rozvytku mizhdystsyplinarnosti doslidzhen u haluzi miznarodnykh ekonomichnykh vidnosyn. *Finansy Ukrainy*, (11), 62–73. <https://doi.org/10.33763/finukr2021.11.062> (in Ukrainian).
- Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2024). *Instruktyvno-metodychni rekomendatsii shchodo ShI v ZZSO* (Projekt). <https://surl.li/gjbicf> (in Ukrainian).
- Nemchenko, T. (2023). Akademichna dobrochesnist v umovakh rozvytku shtuchnoho intelektu ta tsyfrovyykh tekhnolohii. In *Tretii riven osvity v Ukraini: stanovlennia ta tendentsii* (pp. 156–158). Lviv: Torun: Liha-Pres. <https://doi.org/10.33763/finukr2021.11.062> (in Ukrainian).
- Omelchuk, S. (2025). Use of artificial intelligence-based services in higher education in Ukraine: Analysis of university policies. In *European integration of Ukrainian science: issues and challenges: III International Scientific-Practical Conference of Vice-Rectors for Research of Ukrainian Higher Education Institutions* (pp. 29–36). Riga, Latvia: Baltija Publishing. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-635-5-7> (in English).
- Patyrko, N., Smyrnova, I., & Zhytomyrska, T. (2024). Akademichna dobrochesnist v epokhu shtuchnoho intelektu: vyklyky ta mozhlyvosti dlia zdobuvachiv osvity. *Innovatsiina pedahohika*, (72), 265–268. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/72.53> (in Ukrainian).
- Poshtaruk, L., Melnykovich, K., & Yurchenko, K. (2024). Akademichna dobrochesnist v suchasnykh umovakh. In *Intensyfikatsiia osvittomoho protsesu na osnovi systemnoho pidkhodu ta vprovadzhennia suchasnykh tekhnolohii navchannia* (pp. 148–150). Lutsk: TFK LNTU (in Ukrainian).
- Rodinova, N. (2025). Shtuchnyi intelekt vs akademichna dobrochesnist. In *Kultura, informatsiia, komunikatsiia: mizhdystsyplinarnyi dialoh* (pp. 300–301). Kyiv: NAKKKiM (in Ukrainian).
- Sharov, S. (2021). Suchasnyi stan rozvytku shtuchnoho intelektu ta napriamky yoho vykorystannia. *Ukrainski studii v yevropeiskomu konteksti*, 6, 136–144. http://obrii.org.ua/usec/storage/article/Sharov_2023_136.pdf (in Ukrainian).
- Spivakovsky, O., Omelchuk, S., Kobets, V., Malchykova, D., & Valko, V. (2023). Institutional policies on artificial intelligence in university learning, teaching and research. *Information Technologies and Learning Tools*, 97(5), 181–202. <https://doi.org/10.33407/itl.v97i5.5395> (in English).

- Spivakovsky, O., Omelchuk, S., Kobets, V., Poltoratskyi, M., Malchykova, D., & Lemeshchuk, O. (2025). Institutional regulation of using ai-based services through the kano model: the case of Kherson State University. *Information Technologies and Learning Tools*, (108), 129–157. <https://doi.org/10.33407/itlt.v108i4.6269> (in English).
- Sposato, M. (2025). Artificial intelligence in educational leadership: A comprehensive taxonomy and future directions. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 22 (20). <https://doi.org/10.1186/s41239-025-00517-1> (in English).
- Sullivan, M., Kelly, A., & McLaughlan, P. (2023). ChatGPT in higher education: Considerations for academic integrity and student learning. *Journal of Applied Learning and Teaching*, 6(1), 31–40. <https://doi.org/10.37074/jalt.2023.6.1.17> (in English).
- Sychikova Ya., & Omelchuk S. (2026). Reiestr ustanov, shcho maiut instytutsiini polityky vykorystannia sh-tuchnoho intelektu. *Zenodo*. <https://zenodo.org/records/18785973> (in Ukrainian).

Serhii Omelchuk, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, First Vice-Rector, Kherson State University, Ivano-Frankivsk, Ukraine.

Research interests: Ukrainian linguodidactics, transformational processes in teaching the Ukrainian language, strategies for anti-crisis management decisions in higher education.

Anastasiia Kuzmenko, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Doctoral Student of the Department of Pedagogy, Psychology and Educational Management named after Prof. Ye. Petukhov, Kherson State University, Ivano-Frankivsk, Ukraine.

Research interests: theory and methodology of educational process organization, vocational education, academic integrity, artificial intelligence in research and development.

ETHICAL USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE-BASED TECHNOLOGIES BY FUTURE DOCTORS OF PHILOSOPHY IN RESEARCH ACTIVITIES: THE UKRAINIAN EXPERIENCE

Abstract. The study examines the current state and specific features of integrating artificial intelligence (AI) – based technologies into research activities of prospective PhD in Ukraine. The author’s classification of AI services by their usage permissibility type has been established. The relevance of the research is driven by the rapid development of AI tools, which outpaces regulatory processes in the academic environment and the establishment of transparent mechanisms for declaring the use of such technologies. It is analyzed institutional policies of 25 leading Ukrainian higher educational institutions, revealing a transformational shift formal declarations to practical regulation – from concise principles to more detailed provisions. The empirical basis of the study consisted of a survey of 176 respondents – PhD candidates of the third (educational and research) level of higher education in their 1st to 4th years of study across various educational and research programs. It has been found that 90% respondents systematically integrate AI into their research activities; however, the diversity of services used remains limited, with ChatGPT and Gemini dominating. A significant gap was identified between formal awareness of academic integrity policies (~70% respondents) and actual practices of declaring AI service usage (~30%). PhD candidates of the third (educational and research) level of higher education were segmented according to the level of activity and the ethical use of AI technologies into active, moderate and inert groups. The practical value of the study lies in the development of an original classification of AI services according to the permissibility of their use (mandatory, recommended, not recommended and prohibited) at different stages of research. The study substantiates the need to introduce specialized educational modules and non-formal education initiatives to bridge communication gaps and foster ethical AI use at the third (educational and research) level of higher education.

Keywords: artificial intelligence; digital education; academic integrity; Doctor of Philosophy; third (educational and research) level of higher education.